Lauksaimniecības augstākās izglītības 160 gadu jubilejas un kārtējo pārmaiņu gads

Dace Siliņa, Mārtiņš Šabovics
LBTU Lauksaimniecības un pārtikas tehnoloģijas fakultāte

Lauksaimniecības fakultāte

Izglītības nozīme katra cilvēka dzīvē ir neapstrīdama. Lauksaimniecība ir nozare, kas prasa ne tikai praktiskas iemaņas dažādu darbu veikšanai augu un dzīvnieku audzēšanā. Tāpat kā pirms vairāk nekā pusotra gadsimta, arī mūsdienās darbs lauksaimniecībā prasa daudzveidīgas zināšanas gan par augu un dzīvnieku sugām, šķirnēm, to audzēšanas īpatnībām, gan augšanu un attīstību ietekmējošajiem vides faktoriem. Pēdējos gados daudz tiek runāts par ilgtspēju, arī lauksaimniecībā meklējam ceļus, kā sabalansēt ilgtspējīgu saimniekošanu ar peļņu, un šeit bez zināšanām neiztikt.

Mēs lepojamies, ka šogad, 2023. gadā, lauksaimniecības augstākajai izglītībai varam svinēt jau 160 gadu jubileju. Šajos gadu desmitos izglītības sistēma daudzkārt ir mainījusies, bet viens kritērijs – kvalitatīva izglītība – ir vijies cauri. Mūsdienās viens no kvalitatīvas izglītības apliecinājumiem ir – akreditēta studiju programma. Pagājušajā gadā izgājām akreditācijas procesu un 2022. gada noslēgumā lauksaimniecības virzienā četras studiju programmas (divas pamatstudiju, viena maģistra un viena doktora studiju programma) saņēma labu un izcilu novērtējumu ar tiesībām turpināt īstenot studiju programmas nākamos sešus gadus.

Daudzveidīgas aktivitātes fakultātē notiek katru gadu: februārī notika zinātniski-praktiskā konference „Līdzsvarota lauksaimniecība". Konference norisinājās divas dienas kombinētā veidā (klātienē un attālināti), piesaistot vairāk nekā 300 dalībniekus (paldies Adrijai Dorbei un visiem organizatoriem). Aprīlī aizvadīta LF studentu un maģistrantu zinātniskā konference „Daudzveidīga lauksaimniecība". Jubilejas gadā studējošo konference bija paplašināta ar plenārsēdi, kurā apsveikuma vārdus teica LBTU rektore I. Pilvere un ar savu pieredzi dalījās LF profesors Antons Ruža. Plenārsēdē studentu visaugstāk novērtētajiem un iemīļotiem mācībspēkiem pasniedz apbalvojumu „Zelta pildspalva". Šim apbalvojumam ir 3 nominācijas: „Mazā Zelta pildspalva", kurai izvirza 1. un 2. kursa studenti un kuru saņēma Gundega Putniece (LF) un Vizma Kūlupa (ESAF); „Lielā Zelta pildspalva", kurai izvirza 3. un 4. kursa studenti, un to saņēma LF mācībspēki Madara Darguža un Jānis Kaņeps; un „Grand Prix", ko piešķir mācībspēkam, kuru visaugstāk novērtējuši vismaz divu kursu studenti. Šogad „Grand Prix Zelta pildspalvu" ieguva Ina Alsiņa. Apbalvojumu „Zelta pildspalva" pasniedz reizi 5 gados kopš 2013. gada.

Jūnijā sveicām jubilejas gada absolventus, kopā 48 (9 lauksaimniecības maģistrus, 17 agronomus laukkopībā un dārzkopībā, 10 ciltslietu zootehniķus un

12 lauksaimnieciskās ražošanas vadītājus). Divas maģistres – Kristiāna Skutele un Lilija Dučkena – kopā ar diplomu saņēma arī LBTU rektora pateicības rakstu par izcilu sniegumu studijās un zinātniskajā darbā, bet pamatstudiju absolvente Daiga Birzleja (agronome ar specializāciju dārzkopībā) saņēma diplomu ar izcilību. **Lepojamies ar izciliem absolventiem!**

Jūlijā Lauksaimniecības fakultāte uzņēma lauku izmēģinājumu un laboratoriju skates–konkursa dalībniekus un iepazīstinājām ar fakultātē īstenotiem projektiem augu un dzīvnieku zinātņu virzienos, kā arī Strazdu ielā 1, Jelgavā ierīkotajiem izmēģinājumiem un laboratoriju iespējām.

Oktobrī (20.10.2023.) aizvadījām absolventu salidojumu, kurš notiek reizi 5 gados. Liels paldies visiem organizēšanā iesaistītajiem kolēģiem, sevišķi prodekānei Madarai Dargužai!

Fakultātē kopumā mācībspēki un zinātnieki ir iesaistīti vairāk nekā 50 projektos gan kā vadītāji, gan kā dalībnieki (tai sk., 7 starptautiski; 16 Latvijas valsts budžeta un Eiropas fondu finansēti (no tiem 9 projektiem 2023. gads ir noslēguma gads); 6 demonstrējumu projekti; 11 ZM finansēti (subsīdiju); 4 universitātes iekšējie projekti; 3 sadarbības projekti ar uzņēmējiem un 5 ar apmācībām saistīti projekti). Projektu īstenošanā iesaistīti arī visu līmeņu studējošie.

Publikāciju, ko citē SCOPUS vai Web of Science datu bāzes, skaits katru gadu fakultātē palielinās, 2022. gadā no 46 publikācijām 17% publicētas Q1 un Q2 žurnālos.

Nemitīgi atjaunojam un papildinām studijām un pētniecībai nepieciešamo infrastruktūru, izmantojot pieejamos finanšu līdzekļus. Aktīvi piedalāmies dažādos nozares pasākumos. Pieņemam izaicinājumus, piedaloties mini-konferencē „Zinātnes un inovāciju nozīme lauksaimniecībā", ko organizēja SIA Mediju tilti (23.08.2023.), un kuras mērķis bija diskutēt un veicināt zinātnē balstītu viedokli par lauksaimniecības lomu Latvijas ekonomikas un vides politikā.

Kopā ar nozares pārstāvjiem divās darba grupās strādājām pie profesijas standartu „Agronoms" un „Zootehniķis" atjaunošanas.

Pārtikas tehnoloģijas fakultāte

Pārtikas tehnoloģijas fakultāte jau 75 gadu garumā veic studiju un pētniecisko darbu, īstenojot sešas studiju programmas (trīs pamatstudiju programmas „Pārtikas produktu tehnoloģija", „Pārtikas kvalitāte un inovācijas", „Ēdināšanas un viesnīcu uzņēmējdarbība", divas maģistra studiju programmas „Pārtikas zinātne" un „Uzturzinātne" (īsteno kopā ar Latvijas Universitāti un Rīgas Stradiņa universitāti) un vienu doktora studiju programmu „Pārtikas zinātne").

Pagājušā gadā akreditētas piecas studiju programmas studiju virzienos „Ražošana un pārstrāde" un „Veselības aprūpe". Viena studiju virziena „Viesnīcu un restorānu serviss, tūrisma un atpūta organizācija" akreditācijas

process ir uzsākts šogad, sagatavojot pašnovērtējuma ziņojumu (virzienā ietilpst viena studiju programma).

Pārtikas tehnoloģijas fakultātes akadēmiskais personāls ļoti aktīvi sadarbojas ar uzņēmējiem, 2023. gadā īstenojot vairāk nekā 10 līgumpētījumus, izmantojot „vaučeru" atbalsta programmu, ko koordinē LBTU Tehnoloģiju un zināšanu pārneses nodaļa (TEPEK). Zinātnieki iesaistīti arī citu, gan Latvijas, gan arī starptautisku projektu īstenošanā. Publikāciju, ko citē SCOPUS vai Web of Science datu bāzēs, skaits katru gadu fakultātē palielinās, 2022. gadā no 48 publikācijām 31% publicētas starptautiskos Q1 un Q2 žurnālos.

Katru gadu fakultāte piedalās Starptautiskās Baltijas valstu konferences „Pārtikas zinātne un tehnoloģijas" („FoodBalt") organizēšanā, kas notiek jau no 2006. gada. Šogad konference „Traditional Meets Non-Traditional in Future Food" notika Latvijā, Jelgavā, 11.–12. maijā. Latvijā šī Starptautiskā Baltijas valstu konference norit jau sesto reizi.

Maijā organizēta arī 13. PTF studentu zinātniskā konference „Ilgtspējīga pārtikas produktu ražošana un viesmīlība mūsdienu laikmetā" (17.05.2023).

Fakultātē tiek organizētas uzņēmēju dienas, kur lielāko pārtikas uzņēmumu pārstāvji tiekas ar studentiem, lai runātu par jaunumiem nozarē, piedāvātu prakses vietas, stāstītu par pieejamām darba vakancēm. Īsteno arī dažādus pasākumus sadarbībai ar izglītības iestādēm, kā rezultātā ir noslēgts sadarbības līgums ar Jelgavas 4. vidusskolu par fakultātes materiāltehniskās bāzes izmantošanu, vidusskolēniem apgūstot padziļināto kursu bioloģijā. Jau ceturto gadu tiek organizēta viesmīlības vasaras skola, iepazīstinot jauniešus ar ēdināšanas un viesmīlības jomas jaunākajām tendencēm, un dodot iespēju praktiski pārbaudīt iemaņas un spējas laboratorijās un ēdināšanas jomā. Mācībspēki piedalās dažādu intensīvo kursu organizēšanā un īstenošanā. Šogad, kopā ar Lauksaimniecības fakultāti, no 8. līdz 12. maijam tika organizēti intensīvie kursi „Safety of milk products" studentiem no trīs dalībvalstīm (Latvija, Lietuva un Somija).

Fakultātē īstenots vērienīgs projekts ar saules parka uzstādīšanu uz jumta, ko veica SIA „EnerGrid". Saules parka uzstādīšana bija viens no lēmumiem, lai spētu sevi nodrošināt ar videi draudzīgu elektroenerģiju. Tā kā studiju process notiek galvenokārt dienas gaišajā laikā, tad saražoto saules paneļu elektrību spējam uzreiz arī patērēt. Kopumā uz ēkas jumta uzstādīti 135 saules paneļi ar 61.4 kW jaudu, kas gadā spēs saražot 58 622 kWh elektroenerģijas un samazinās „oglekļa pēdu" par 27 547 kg CO_2 izmešu gadā.

Šogad noorganizēta pirmā „Maizes diena" (17.08.2023.) maizes cepējiem un miltu ražotājiem.

Fakultātes mācībspēki iesaistās starptautisko vasaras skolu organizēšanā un īstenošanā kopā ar Mūžizglītības centru, šogad novadot vasaras skolu „Latvian Food – from past to future" (18.08.–27.08.2023.).

Kopā ar nozares pārstāvjiem strādā arī pie profesijas standarta „Pārtikas un dzērienu tehnologs – inženieris" aktualizēšanas.

Lauksaimniecības un pārtikas tehnoloģijas fakultāte

Šis gads abās fakultātēs ir bijis aktivitātēm bagāts, īstenoti daudzi projekti, studiju programmas, svinētas jubilejas un absolventu salidojumi, kā arī vajadzēja pieņemt svarīgu lēmumu par nākotni, īstenojot universitātē uzsākto reorganizācijas plānu. Lēmuma pieņemšana nevienai pusei nebija viegla, bet rezultātā kopš 01.09.2023. studiju un zinātniskais darbs turpinās Lauksaimniecības un pārtikas tehnoloģijas fakultātē (LPTF), kuras sastāvā ir astoņas struktūrvienības: Augsnes un augu zinātņu institūts (vad. Gunita Bimšteine), Dzīvnieku zinātņu institūts (vad. Diāna Ruska), Pārtikas institūts (vad. Inga Ciproviča), Augu aizsardzības zinātniskais institūts „Agrihorts" (vad. Viktorija Zagorska), Zemkopības institūts (vad. Agrita Švarta), Mācību un pētījumu saimniecība „Pēterlauki" (vad. Ieva Iesalniece), Augu šķirņu saimniecisko īpašību novērtēšanas centrs (vad. Anda Rūtenberga - Āva) un Zivju apstrādes biotehnoloģiju studiju un pētniecības centrs (izveides procesā). LPTF ir divi dekāna vietnieki studiju darbā jeb prodekāni: Liene Ozola pārtikas virzienā un Madara Darguža lauksaimniecības virzienā.

Izmaiņas skārušas arī studiju procesu. Ņemot vērā izmaiņas Augstskolu likumā, studiju programmu plāni jāpārstrādā, lai tie atbilstu Eiropas valstīs jau sen lietotai kredītpunktu sistēmai.

Šogad aizstāvēti vairāki promocijas darbi un zinātnes doktora (Ph. D.) grādu Lauksaimniecības fakultātē ieguvušas Neda Zuļģe (30.06.2023.) un Agrita Švarta (31.08.2023.), Pārtikas tehnoloģijas fakultātē Liene Jansone (31.08.2023), bet Lauksaimniecības un pārtikas tehnoloģijas fakultātē Alise Klūga (20.10.2013.).

Lauksaimniecības un pārtikas tehnoloģijas fakultātē 01.09.2023. studijas uzsākuši 133 pamatstudiju studenti, 43 maģistranti un 6 doktoranti. Jaunās fakultātes studējošo labu sadarbību parādīja Azemitologa Lielās balvas iegūšana pirmkursnieku svētkos. Priekšnesumu novērtēja arī Jauno Zemnieku klubs, pasniedzot simpātiju balvu.

Daudz jau ir paveikts, lai jaunā fakultāte – LPTF – darbotos, bet daudz darba vēl priekšā, tāpēc jānovēl, lai mums visiem skaidra galva un vēss prāts lēmumu pieņemšanā, pacietība, enerģija un dzīvesprieks šo daudzo pārmaiņu laikā!

Noslēgumā V.T. Breidija vārdi *„Radošs darbs vislabāk plaukst labvēlīgas kritikas un radošas vides gaisotnē"*.